

bemærke Noget, som jeg finder ikke er tilstrækkelig opløst af de tidligere Talere. Der er tale om Tilsynet, men der er virkelig to Slags Tilsyn, som ikke maa blandes sammen. Selv om vi give Kommunerne den Frihed, jeg ønsker, saa følger det af sig selv, at Kommunerne selv maa yde et Tilsyn — de kunne yde det gennem Amtene eller gennem sig selv — men dette Tilsyn er ikke det, hvorom der staar i Grundloven, at Kommunerne have Ret til under Tilsyn af Staten selv at styre deres Anliggender. Dette Tilsyn fra Statens Side er noget ganske Andet, det ligger rent uden for denne Lov. Det kan man ordne efter de forskellige Omstændigheder, naturligvis ikke ved at give Bøger til 3 eller 8 nye Embedsmænd, som blive graa i Tjenesten, men som dog ere mageløse, saalænge de ere der. Nei, ikke paa denne Maade. Men hvis vi finde i Samraad med en Regering, der vil følge os paa vor Vej, at man skal sende et Tilsyn snart hit, snart her, vil man udrette Noget paa kort Tid. Dette er Statens Tilsyn, som det bør være, men det daglige, ständige Tilsyn, som Kommunen selv vil føre gennem Sogneraadet og Amtsraadet, er noget ganske Andet, og den bør ogsaa have Tilsyn med alt Skolevæsen, ogsaa det fri, ligesom selvstændig Staten ogsaa ved sit Tilsyn maa udøve Tilsyn med de frie Skoler. Endnu skal jeg tillade mig at gjøbe opmærksom paa Noget, som jeg vil fortælle. Jeg har ganske vist Ret til at tale om, til hvilken Urimelighed den nuværende Bestyrelse af Skolevæsenet gennem Gejstligheden leder. Vi have nylig haft et Tilfælde i denne Retning. Ved den Ordning, som nu saa Mange have imod, har Sogneraadet Lov til at indstille 3 Ansøgere til et Lærevæbende. Sogneraadet har været saa godmodigt en Gang at indstille et ungt Menneske, som havde en jevn simpel Karakter; han satte det som Nr. 3, og saa indstillede Provsten denne Mand med den daarlige Karakter til Bisoppen, men da det nu er kommet frem for Offentligheden, giver man ham den anbefaling, at han heldigvis ikke havde noget af den fælle Folkelighed og denne Altest, forbunden med at han ikke var anbefalet af den, der havde deltaget i de fleste Agitationer ude paa Egnen, gjorde, at den Sidste paa Listen, der havde den daarlige Karakter og var den Yngste, blev foretrukken for de Andre. Jeg vil ikke sige, at det var dette, der gjorde det, men det er kommet frem, og en Rensdagsering er det, at han blev valgt til Lærer. Jeg vil nævne et andet Exempel. De der ere Medlemmer af Amtsrådene vide, at Skoleraadet kan indstille en afgang Lærer til Pension. Saa kom det, at et Skoleraad gjentagne Gange, sidste Gang med 11 Stemmer mod 2, havde erklæret det for rigtig at bevilge en Ansøgning om Afsted for en Mand, der var 59 Aar gammel, men uagtet han to Gange var indstillet fra Skoleraadet, blev han lige godt ikke affødiget med Pension efter Omst.

Jeg tillod mig at sige i Begyndelsen af mit Foredrag, at jeg vilde bvale lidt ved Navnet. Navnet er ikke uden Betydning, og det er rigtig, at det ærede Medlem for Skanderborg Amts 1ste Valgfreds (Bajer) har omtalt det. Det, vi stræbe efter, er ikke en Almueskole, ikke en Fattigskole, men en Folkeskole, og lad det blive sagt. Der skal ikke være en Lov, der gaar fra os med denne Titel, nogle Bestemmelser om Borger- og Almueskolevæsenet. Det er en Folkeskole, vi stræbe efter, og det er ikke rigtig, naar Nogen siger, at det er en Statskole; thi naar vi ville have den ordnet overensstemmende med det, vi ønske, bliver det en Kommuneskole og ikke en Statskole. Der er da kun dette, at Staten siger, der skal være en saadan i hver Kommune, der staar aaben for Alle. Siden vi tale om Navne, vil jeg dog bemærke paa det ærede Medlem for Kjøbenhavns Amts 5te Valgfreds og den ærede Minister, at hvis Udlandet kunde læse vore Forhandlinger her, maatte man dog tale lidt efter Sproget, thi de Herrer tale om Holland, som om vi ville tale om Sjælland, ved at kalde Danmark Sjælland; Holland er jo en Proviins af Nederlandene, det er som Sjælland i Danmark. Vil det ærede Medlem for Sjorsens (Bajer) ikke ogsaa hjælpe mig til, at vi ikke for Fremtiden kalde disse Skoler Friiskoler; thi ved Friiskoler forstaar man Skoler, hvor Undervisningen er fri, men dette er frie Skoler. Der er Forskel paa Friiskoler og frie Skoler. Nu kommer jeg til et andet Punkt, og nu beder jeg meget undskyldt foruden den store Uoverensstemmelse mellem den Opfattelse, der ligger i Forslaget, og den Opfattelse, som jeg mener gjør sig gjældende med en saadan Stykke ude i Verden, er det Spørgsmaal reist; hvad vil Udlandet sige. Bjørkeboet siger: Hvad vil Europa sige? Det er ikke sagt, at Udlandet kender vore Forhandlinger og vil gjøre os den Ære at lære dem at kende, men der er Noget, Udlandet kender ved denne Forhandling, og det er den Mand's Navn, som er knyttet til denne Forhandling. Jeg vil endnu sætte, at der er nogle Mænd fra 1863, som kende dette Navn fra den Gang. Saa vide vi jo, hvorledes Dommen lød over dette Navn i England i 1863. De ville altsaa ikke undre sig over, at vi med Hensyn til vore indre Anliggender ikke skotte om at modtage en Lov fra et Navn som dette. Det er kun set fra Udlandets Standpunkt, at jeg siger dette; det forstaar sig jo ikke tilstrækkelig derpaa, men saaledes vil Nogets Dom i Udlandet kunne blive. Men hvis der skalde hende dette Lovforslag noget Menneskeligt, saa vil jeg fremhæve til Slutning, at det netop idag er 20 Aar siden, at det ærede Medlem, som nu sidder paa Ministerbenken, havde en væsentlig Indflydelse paa Afgjørelsen af den Sag, der medførte den første Opøsning, der er flet i det danske Folkething. Dengang havde den ærede Minister ikke endnu under den bureaukratiske